

Anys després de la guerra del Golf, el nombre de malformacions i casos de càncer va en augment encara a les zones on la guerra va ser present. Els científics volen descobrir si és culpa de la munició d'urani dels aliats.

Els nens i la pols

EL TEMPS

Sepultures del cementiri infantil de Bàssora. Cada dia s'hi enterren entre cinc i deu nens.

Al principi semblava que hagués begut. O que hagués llegit massa mites grecs. Però Askar Bin Said no sap llegir, i d'alcohol no n'hi ha gens ni mica a Bàssora. No és això, sinó que havia vist aquells éssers: "Alguns només tenien un ull. O tenien dos caps. Un d'ells tenia una cua i semblava un xai degollat. Només en vaig veure un, de nen normal, però tenia cara de mico. N'hi havia d'altres que tenien les cames aferrades, com si fossin mig peix mig humà".

Askar Bin Said va veure com aquells nens arribaven al món, els va ajudar a néixer. A molts d'ells els va haver d'embolicar amb teles, posar-los dins fundes de plàstic o recipients i després donar-los sepultura en la terra del seu propi cementiri, propietat de la família Bin Said des de fa cinc generacions. És un cementiri només per a nens.

Els enterradors gairebé els han de col·locar l'un damunt l'altre, a pressió, per molt petits que siguin. És com si algú els hagués tirat carretes de joguina plenes de ciment a sobre i després hi haguessin gravat noms i dates de defunció. Sovint no hi queda ni lloc per a la data de naixement. No és gaire important ja que moltes vegades les dues dates són les mateixes.

Hi ha centenars de tombes i entre cinc i deu de noves cada dia. El vigilant del cementiri diu que el nombre de tombes és sorprenent. Però no hi troba cap explicació raonable de per què a Bàssora hi ha tants de morts i tants de nadons deformes.

D'altres, en canvi, sí. Al setembre, la revista especialitzada de la Universitat de Heidelberg *Bulletin of Environmental Contamination and Toxicology* va publicar un estudi sobre per què el nombre de malformacions de naixement a Bàssora s'ha multiplicat tant entre el 1994 i el 2003. Vint-i-tres de cada mil nadons que viuen són deformes.

Sembla ser que aquestes xifres tan altes provenen de Fallujah, una ciutat que durant la guerra del Golf del 2003 va patir grans derrotes. Fins i tot els nens malalts de Bàssora tenen una concentració de plom a l'esmalt de les dents de llet tres vegades més elevat que els nens de les zones on no hi va haver guerra.

Mai no s'havien obtingut unes xifres tan elevades d'infants amb defectes en

A l'hospital infantil de Bàssora, una mare, amb el seu fill assegut a la falda, espera que l'atenguin. El nen va néixer sense ulls.

el tub neural ("esquenes obertes") com les que hi ha a Bàssora, i continuen augmentant. El nombre de casos d'hidrocefàlia ("aigua al cervell") en els nadons és sis vegades més elevat que als Estats Units.

Tot i que la guerra hagi acabat fa anys, sembla que encara hi passi alguna cosa estranya.

El que antigament s'anomenava Hospital Saddam, avui dia és l'Hospital de Formació Sadr. Situat a Bàssora, és un edifici sinistre en què Jawad al-Ali treballa des del 1991 com a especialista en càncer. El record que se'n té de després de la guerra de Kuwait és que "no només el nombre de casos de càncer va pujar de cop, sinó que també teníem pacients amb càncers dobles i triples, tumors als dos ronyons i a la panxa. A més a més, hi va haver cefalees de Horton familiars, és a dir, famílies senceres afectades". És sorprenent que això tingui a veure amb la utilització de municions d'urani. "Hi ha una relació entre el càncer i la radi-

ció. Però a vegades triga deu o dotze anys a manifestar-se".

Els projectils es designen com a munició d'urani, ja que el seu nucli ha estat enriquit amb urani radioactiu dèbil. En anglès, la substància s'anomena *depleted uranium* (urani empobrit), però se sol abreujar D.U. L'exèrcit federal d'Alemanya en dona als seus soldats quan han de fer operacions a l'estranger: "La munició d'urani consta de substàncies que poden perforar blindatges gràcies al nucli que tenen ple d'urani. Aquest nucli proporciona una energia molt elevada i gràcies a aquesta força en particular es pot travessar el blindatge d'un tanc de combat". Quan el D.U. explota, s'escampa una pols fina d'urani. Si, per exemple, els nens juguen al costat de les restes del blindatge, poden agafar aquesta pols a través de la pell, els llavis o les vies respiratòries. Ja al 2002 un estudi de la Universitat de Bremen va trobar canvis de cromosomes en els veterans de la guerra del Golf que havien estat en contacte amb municions d'urani.

És un perill per a la salut, però el Ministeri Federal de Defensa no està en contra de la radiació, sinó que només considera una amenaça per a la salut "la toxicitat química de l'urani".

La Royal Society de Londres va presentar un dels estudis més complets de tots, però només es centrava en els perills que podien córrer els soldats.

No s'han estudiat els efectes dels projectils d'urani empobrit en la població

1. Els tres nens de la família Hassan de Bàssora: no tenen els mateixos pares però a tots tres els falta un ull. **2.** El llegat de dues guerres: vehicles militars destruïts a la vorera de la carretera de Bàssora serveixen de parc infantil. **3.** La nena Rukja Haidar, de tres anys, va néixer amb un defecte a l'esquena. Ara el seu pare, Mohammed, lluita perquè sobrevisqui tot i que les possibilitats siguin escasses. **4.** El nen Muslim

Encara que el risc de dany per radiació sigui "molt baix", es corre el mateix risc d'intoxicar-se els ronyons amb la pols d'urani.

Aquest estudi va tranquil·litzar els soldats. Però Mohammed Haidar no ho veu clar. Viu a Kibla, una zona de Bàssora que recorda una deixalleria. Hi ha clavegueres obertes, verdoses, putrefactes i plenes de caixes de plàstic molt a la vora de les humils paradetes de venda i dels refugis. En un ambient com aquest les dones vesteixen els seus xadors com si anessin de dol i els

homes no hi poden fer gaire més que autocompadir-se i queixar-se.

Mohammed Haidar es podria imaginar viure en un barri més bo. És matemàtic en un institut. Però inverteix tot el que té en el tractament de la seva filla Rukja. La nena de tres anys seu a la seva falda i sembla un ninot ventríloc. És molt bufona amb les trenes que porta i els seus rinxols, però no pot caminar ni parlar de manera coherent.

Si Haidar dóna la volta a la seva filla se li poden veure dues obertures

que té a l'esquena: una vèrtebra que sobresurt, que segurament és un signe visible de la seva hidrocefàlia. I també se li va obrir un drenatge, derivat del líquid cefaloraquídi.

A Alemanya els casos semblants se solen operar abans de néixer. A Bàssora no. Aquí, Haidar i la seva dona ja estan contents amb el fet que la seva filla visqui. És el seu primer i únic fill.

"Tots dos hem crescut a Bàssora. És culpa dels Estats Units per haver utilitzat el D.U. La meua filla no és l'únic cas, n'hi ha més de semblants."

Hani Subir, de deu anys, a l'hospital Subair de Bàssora. Li han tret un tumor de 500 grams del braç.

Tanc a l'aeroport de Bàssora. Els projectils d'urani que penetren l'acer són molt pesants.

L'expressió "D.U." està tan estesa per Bàssora com la malaltia.

A la regió de Bàssora es va escampar la munició d'urani dues vegades: durant la guerra del Golf del 1991, defora la ciutat. I al 2003, quan les tropes britàniques van avançar des de l'oest fins a l'aeroport, quan també es va escampar per dins la ciutat. L'oest de Bàssora és la zona de la ciutat amb les xifres de leucèmia infantil més elevades.

"Els nens de la primera guerra són els pares d'avui dia", diu Khairija Abu Jassin, del Departament de Protecció del Medi Ambient de la ciutat. Ella calcula que s'havien escampat un total de 200 tones de munició d'urani per Bàssora. Però el Ministeri de Defensa de Londres sosté que durant la guerra les tropes britàniques només van utilitzar un total de dues tones de munició D.U. Sigui com sigui, fins el 2008 les restes van estar escampades pels carrers.

Va ser impossible mantenir lluny d'aquestes restes els nens que jugaven pels carrers i els recol·lectors de ferralles, diu Abu Jassin, "vam penjar cartells: Vigileu, radiació! Però quan el perill no és visible com una bala, la gent no ho pren seriosament".

D.U. és un tema delicat. No tots els metges de Bàssora en voldrien parlar. La discussió es fa encara més difícil ja que les causes d'aquesta presumpta radiació eren el tema preferit de Saddam Hussein.

Als Estats Units no hi ha hagut cap diari dels de gran tirada que hagi publicat un article sobre les anomalies genètiques a Falluja. Per contra, el diari britànic *The Guardian* va criticar el silenci "d'Occident" com a fracàs moral i va citar el químic Chris Busby, que va col·laborar en dos estudis sobre aquest tema. Busby va assegurar que a Bàssora hi ha la taxa de danys genètics més elevada que s'hagi estudiat mai en una població.

Una malformació del canal espinal pot ser causada per una falta d'àcid fòlic durant l'inici de l'embaràs. Com que molt pocs iraquians es poden permetre proves d'embaràs amb regularitat, ben al contrari que a Europa, es formen molts embrions danyats.

L'epidemiòleg Wolfgang Hoffman de la Universitat Greifswald treballa a Bàssora des de fa temps, amb uns companys. Segons explica, "les malforma-

cions de naixement que apareixen a les fotos sovint són impactants, però sempre es tracta de casos individuals, per això no se'n poden extreure característiques generals".

Hoffmann fa referència a una base de dades incompleta i qüestiona la qualitat dels informes epidemiològics. Però el que s'ha de prendre molt seriosament són els resultats de l'evident creixement del càncer a Bàssora. Aquesta base de dades és més fiable.

Segons Hoffman, els "factors de risc plausibles" de leucèmia infantil eren sens dubte "la contaminació del medi ambient, però també la falta de preocupació, els traumes dels pares i les infraestructures mèdiques en ruïnes".

El nombre estadístic de nens afectats per la malaltia de la leucèmia ha pujat tant en comparació del 1993 perquè els casos que se'n tenien d'abans del 2003 eren incomplets.

L'oncòleg Janan Hassan de l'hospital infantil de Bàssora va participar en un estudi que es va publicar al diari *Medical Journal* de la Universitat Sultan-Kabus d'Oman. Després d'això, les xifres de leucèmia infantil a Bàssora es van mantenir estables entre els anys 2004 i 2009, comparable amb els altres països de la regió. De totes maneres, els nens molt petits tendien a agafar malalties.

Les objeccions mèdiques només s'apliquen amb una condició, si hi ha un "fort increment" de defectes genètics provocats per la leucèmia. "I els casos vénen precisament dels territoris on hi va haver guerra. Com ho expliqueu això? Canviant la informació que se'n demana?".

Sabrina Salman va posar el nom de Muslim al seu fill. Però això no el va ajudar pas. Al nen de deu anys avui li han tret un tumor de 500 grams de la part superior del braç. Ara ja no crida. Se li ha fixat un somriure a la cara, com si no tingués força ja per a canviar d'expressió. Sua i respira tens, del braç esquerre li surt una cànula que està embolcada d'una cinta vermella. La dona en diu "càncer als músculs". Fa dos anys el nen es va trencar l'espatlla i d'aleshores encà el seu cos no ha fet grans progressos per curar-se.

L'hospital paga la quimioteràpia. Al seu tumor li aniria millor una radioteràpia. Però només es pot fer a l'estranger.

Imatge d'arxiu d'una escena de guerra a Bàssora. Els efectes dels projectils d'urani empobrit dels tancs encara hi són ben presents.

ger o a Bagdad. Haurien d'esperar cinc mesos i no tenen tant de temps. La mare resa a Al·là; els intèrprets li demanen a qui dona la culpa de la desgràcia del seu nen i els respon: “La guerra és la culpable. La pol·lució. Al nostre barri, hi han caigut moltes bombes.”

L'urani és molt sospitos. Però també hi ha d'altres materials, metalls pesants tòxics com ara el plom i el mercuri, que s'utilitzen en la producció de munició i bombes. “El bombardeig de Bàssora i Fallujah pot haver perjudicat el medi amb els metalls i és possible que això hagi provocat l'actual pujada

El 2003 es va cremar un camp petrolífer i Bàssora quedà sota un núvol de partícules cancerígenes

de les malformacions de naixement”, segons reflecteix l'estudi que es va fer a Heidelberg.

L'any 2003 el camp petrolífer de Rumaila situat a Bàssora va ser incendiat i la ciutat va quedar sota un núvol de pols, ple de partícules cancerígenes.

I encara més. Des de la caiguda de Saddam els països veïns d'Irak, Iran, Síria i Turquia han desviat substancialment més aigua dels rius Eufrates i Tigris. L'aiguabarreig, en el riu Shatt al-'Arab té tan poc corrent que hi entra l'aigua salada des del golf Pèrsic fins a Bàssora.

Així, com que les aigües de la refinèria iraniana d'Abadan no es dilueixen prou riu amunt, s'augmenta la concentració de metalls pesants en el fons.

A Bàssora es viu malament.

Als territoris de l'antiga comandància de marina de Saddam es van establir diverses famílies, és un barri de pobres. No es diferencia gaire de la resta de la ciutat. La riquesa petrolífera de Bàssora, que desprèn una olor que se sent pertot arreu, el poble encara no l'ha notada.

Abu Ammar creu que caldria reactivar les vies que servissin per a fer revifar l'economia. Viu aquí amb la seva família, són deu persones en una sola habitació.

Per rebre la visita va col·locar una catifa de plàstic al terra, va treure una ampolla de Seven-up i un pastís. La família, o el que en queda, s'hi asseu al voltant. Dos germans van ser executats pels sequaços de Saddam. El cosí que està al seu costat té una estella darrere l'ull com a conseqüència d'un atac, la mare es va morir de pena, la seva dona ja no sortirà mai més per la porta, “aquests són els nostres fills...”.

Una noia jove de 21 anys, una nena de 7 anys i un nen petit seuen l'un al costat de l'altra. Els pares no són els mateixos però tenen comú la mateixa cara estreta i només tres ulls entre tots.

Els altres forats dels ulls semblen l'interior d'una ostra, lletosos i sense forma. La noia jove, Madia, va al col·legi. No li agrada anar-hi, segons explica. Tot i així, porta el mocador

